

	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ DERGİSİ <i>SAKARYA UNIVERSITY JOURNAL OF SCIENCE</i>	
	e-ISSN: 2147-835X Dergi sayfası: http://dergipark.gov.tr/saufenbilder	
	Geliş/Received 14.02.2016 Kabul/Accepted 04.04.2017	Doi 10.16984/saufenbilder.292196

İkramiye Vadisi (Sapanca/Sakarya/Türkiye) Florasında Bulunan Tıbbi Bitkiler

Mehmet Sağıroğlu¹, Sezen Toksoy Köseoğlu^{2*} ve Melike Turna³

ÖZ

Bu çalışmada; İkramiye Vadisi (Sapanca/Sakarya/Türkiye) ve çevresinin tıbbi bitkileri araştırılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda, 42 familya ve 77 cinse ait 90 bitki taksonunun tıbbi amaçlı kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bitkilerin; bilimsel adı, toplayıcı numarası, yöresel adı, Türkçe adı, kullanılan kısmı, hazırlanış metodu, kullanım şekli ve etkisiyle beraber verilmiştir. Bitkisel drog hazırlamada en çok kullanılan familyalar; Rosaceae (13), Lamiaceae (12) ve Asteraceae (9); en çok kullanılan bitki kısımları yaprak (%27.6) ve takiben toprak üstü kısımlar (15.5) ve çiçektir (%15.5). İnfüzyon (%42.5) ve dekoksasyon (%34.9) en yaygın kullanılan yöntemlerdir. Bitkiler en çok solunum sistemi hastalıklarının (%21) tedavisinde kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tıbbi bitki, İkramiye Vadisi, Sapanca, Sakarya, Türkiye

Medicinal Plants in Flora of İkramiye Valley (Sapanca/Sakarya/Turkey)

ABSTRACT

In this study, medicinal plants of İkramiye valley (Sapanca/Sakarya) and its environs were investigated. As a result of the research, 90 plant taxa belonging to 42 families and 77 genus have been determined for medicinal purpose. Plants are given with their scientific names, collector numbers, local names, Turkish name, used parts, methods of preparations, usage forms and effects. in the preparation of herbal drugs. Most used families of preparing herbal medicine were Rosaceae (13), Lamiaceae (12), and Asteraceae (9); the most used parts were leaves (%27.6) and aerial parts (%15.5) and flowers (%15.5). Infusion (%42.5) and decoction (%34.9) are the most commonly used methods. Plants are used mainly for respiratory disorders (%21).

Keywords: Medicinal plant, İkramiye Valley, Sapanca, Sakarya, Turkey

* Sorumlu Yazar / Corresponding Author

¹Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Serdivan Sakarya-msagioglu@sakarya.edu.tr

²Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Serdivan Sakarya- sezentoksoy@sakarya.edu.tr

³ Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Serdivan Sakarya- melish_t@hotmail.com

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Doğada hayvanlar, bitkiler, insanlar ve tüm canlılar bir denge halinde yaşar. İnsanoğlu dünyada var oluşundan itibaren bitkilerle olan ilişkisi başlamıştır. Bitkilerin tedavide kullanımları insanlık tarihiyle birlikte başlamıştır. Binlerce yıl önce insan, bitkilerin tedavi edici gücünü tanıymış ve sağlıklı yaşayabilmek için ondan yararlanmıştır. Anadolu'da bitkilerin halk ilacı olarak kullanılması, geçmişten günümüze kadar ulaşmıştır.

'Tıbbi bitkilerle tedavi' anlamına gelen 'Fitoterapi' terimi ise ilk kez Fransız hekim Henri Leclerc (1870-1955) tarafından kullanılmıştır. Bitkiler, topraktan aldıkları su, mineral ve bazı ögeleri kendi metabolizmalarında insan vücudunun zmleyebileceği bileşimlere dnştrrlir. Bunlar bitki metabolizmasında oluşan ağırlıklı olarak kullanılan etken maddelerdir. Vücudun savunma gücünü artırır, organların işlevlerini destekler veya iyileşmeyi hızlandırır. Böylece organizmadaki belirli dokuların ve organların işlevlerine olumlu etki yaparlar. Tıbbi bitkiler, beslenme, kozmetik, vücut bakımı, tütsü veya dini törenler gibi alanlarda yer alırken, aromatik bitkiler ise, güzel koku ve tat vermeleri için kullanılmaktadır. Aromatik bitkilerin gıda, kozmetik ve parfümeri sektöründe de geniş kullanım alanı bulunmaktadır. Dünya Sağlık rgt (WHO), dünyada yaklaşık 4 milyar insanın sağlık sorunlarını ilk etapta bitkisel droglarla gidermeye çalıştıklarını bildirmektedir [1]. Dünya Sağlık rgt (WHO) araştırmalarına göre tedavi amaçlı kullanılan tıbbi bitkilerin sayısı 20.000 civarındadır [2]. Türkiye'de tedavi amaçıyla kullanılan tıbbi bitki miktarı en az 500 civarındadır [3]. Tıbbi ve aromatik bitkiler, hastalıkları tedavi etmek için ilaç olarak kullanılan bitkilerdir.

Ülkemiz zengin florasıyla çok sayıda tıbbi ve aromatik bitkiyi bünyesinde barındırmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de doğal florada bulunan bitkilerin halk arasında tıbbi amaçlı, gıda, çay, baharat, boya, insektisit olarak kullanımı, hayvan hastalıklarını tedavi etmek amaı ile kullanımı, reçine, zambak, uçucu sabit yağlarından faydalanma, meşubat ve kozmetik sanayinde kullanımı geleneksel kültürel zenginliğimizin bir parçası olmuştur [3].

İkramiye, Sapanca ilçesine bağlı bir vadi olup, Sapanca'ya uzaklığı 13 km, Sakarya iline uzaklığı 30 km'dir [4]. Güneyinde Pamukova ve Geyve ilçeleri, kuzeyinde merkez ile olan Adapazarı, doğusunda Karapürçek ve Akyazı ilçeleri, batısında ise Kocaeli ili bulunmaktadır. İkramiye köyü, 40° 37' 07.94" kuzey enlemleri ile 30° 16'

01.78" doğu boylamları arasındadır [5]. İkramiye vadisi Sapanca'nın güneyinde yer almaktadır. Vadi içinde başta İkramiye olmak üzere Fevziye, İlmiye, Memnuniye, şukriye ve Nailiye köyleri bulunmaktadır. İkramiye köyünün batısında Balkaya, doğusunda Fevziye, kuzeyinde Memnuniye ve İlmiye köyleri bulunmaktadır. Dağın arkasında kalmış bir vadi köyü olan İkramiye içinden Akçay deresi geçer.

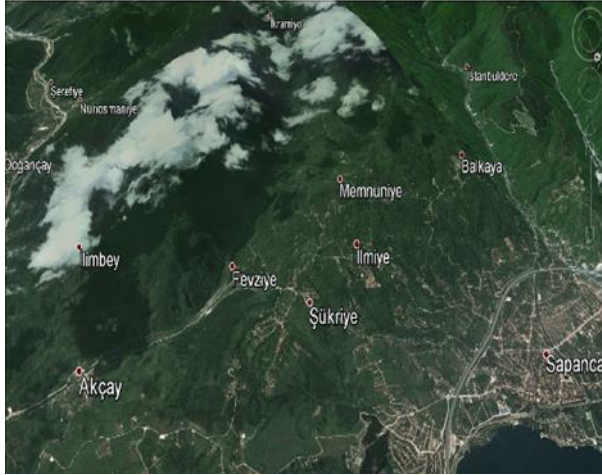
Marmara ve Batı Karadeniz bölgesinin iklim özelliklerini gösteren ilimizde iklim sert değildir. Yazları sıcak ve yağmurlu, kışları ılık ve yağışlı geçmektedir [6]. Çalışma alanında yağışlı, serin Akdeniz iklimi görülmektedir.

Uzun E. ve ark. (2004) Sakarya ilindeki geleneksel tıpta kullanılan bitkiler ve bunlardan bazılarının antimikrobiyal aktivitelerini incelemişler toplam 46 takson tespit etmişlerdir [7]. Bunlardan 33 tanesi Sapanca ilçesinden toplanmış bitkilerdir. Koyuncu O. ve ark. (2009) Geyve ilçesi ve çevresini etnobotanik açıdan incelemiş ve 84 takson tespit etmişlerdir; 41 tanesinin tıbbi kullanımı bulunmaktadır [8]. Sağıroğlu ve ark. (2012) şile (İstanbul ve Karasu (Sakarya) ilçelerinde yaptıkları etnobotanik çalışmada 88 bitki taksonu tespit etmişler; bunlardan 61 tanesi tıbbi olarak kullanılmaktadır [9].

Bu alışmada, İkramiye Vadisi (Sapanca/Sakarya/Türkiye) ve çevresinde bulunan tıbbi bitkiler ortaya konmuştur.

2. MATERYAL-METOT (MATERIAL-METHOD)

Araştırma alanında 2011-2013 yılları arasında belirli periyotlarda arazi çalışmaları yapılmıştır. Araştırmalar sırasında Memnuniye, Fevziye, İlmiye ve İkramiye köyleri gezilerek yre halkından bazıları ile görüşmeler yapılmıştır (şekil 1). Örnekler mümkün olduğunca iekli ve meyveli olarak toplanmıştır. Toplanan rnekler kurallara uygun olarak preslenip kurutulularak herbaryum materyali haline getirilmiştir. Bitki rnekleri SAU herbaryumunda saklanmaktadır. Bitki teşhisleri sırasında Flora of Turkey and East Aegean Islands Vol. 1-11 kaynaklarından yararlanılmıştır [10] [11] [12]. Tıbbi amaçlı kullanılan bitkilerin bilimsel adı, toplayıcı numarası, yöresel adı, Türkçe adı, kullanılan kısmı, hazırlanış metodu, kullanım şekli ve etkisi hakkında detaylı bilgi verilmiştir (Tablo 1). Bitkilerin Türkçe adları Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler) eserinde yararlanılarak verilmiştir [13].

Şekil 1. Araştırma alanının coğrafi konumu (The geographic location of research area)

3. SONUÇLAR VE TARTIşMA (CONCLUSIONS AND DISCUSSION)

İkramiye vadisi florasında bulunan 90 tanesi tıbbi amaçlı olarak kullanılmaktadır. 90 tür ve tür altı seviyede takson 77 cins ve 42 familyaya aittir. Tıbbi olarak sıklıkla yararlanılan familyaların başında Roaceae (13 takson) gelmektedir, bunu Lamiaceae (12 takson) ve Asteraceae (9 takson) takip etmektedir.

Bitkisel ilaçlar hazırlanırken bitkilerin farklı kısımlarından yararlanılmaktadır. Araştırma alanında bitkilerin en çok kullanılan kısmı; yaprak (%36.6), toprak üstü kısımlar (%18.8), çiçek (%17.7) ve meyvedir (%15.5). Bunun yanında bitkisel ilaçlar hazırlanırken birçok yöntem kullanılmaktadır. Araştırma alanında en çok kullanılan yöntem infüzyon (%42.5) ve dekoksilyondur (%34.9).

Tıbbi bitkiler içerdikleri etken maddelerine bağlı olarak farklı hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır. Çalışma alanında bulunan tıbbi bitkiler en çok akciğer hastalıklarının tedavisinde %21); bunu takiben de cilt hastalıklarında (%12) ve mide bağırsak sistemi rahatsızlıklarında (%10) kullanılmaktadır.

Yaptığımız çalışmada gör6l6yor ki; bir bitkinin farklı kısımları farklı hastalıkların tedavisinde kullanılabilir. Örneğin; *Eryngium campestre* L. var. *virens* Link bitkisinin toprak üstü kısımları öks6r6k kesici olarak, b6brek hastalıkları tedavisinde kullanılırken, k6k6 balgam s6kt6r6c6 olarak kullanılmaktadır. *Robinia pseudoacacia* L. çiçekleri mide hastalıklarının tedavi etmede kullanılırken, yaprakları yatıştırıcı, safra artırıcı olarak, nefes darlığı ve astıma karşı kullanılır. *Hypericum perforatum* L. toprak üstü kısımları kanser tedavisinde

kullanılırken, çiçekleri yara iyileştirici ve mide hastalıkları tedavisinde kullanılır. *Juglans regia* L. yaprakları iştah aacı, kuvvet verici ve antiseptik olarak kullanılırken, meyveleri kalp ve deri hastalıklarında kullanılır. *Chelidonium majus* L. toprak üstü kısımları di6retik olarak kullanılırken, lateks yara iyileştirici olarak ve egzama tedavisinde kullanılır. *Malva neglecta* Wallr. yaprakları mayasıl tedavisinde kullanılırken, çiçekleri nezle tedavisinde kullanılır (Tablo 1).

Aynı bitkinin farklı kısımları aynı hastalıkları tedavisinde kullanılmaktadır. Örneğin; *Rhus coriaria* L. çiçek ve yaprakları diyabet tedavisinde; *Tussilago farfara* L. çiçek ve yaprakları öks6r6k kesici ve balgam s6kt6r6c6 olarak, akciğer hastalıkları ve hazımsızlık tedavisinde; *Polygonum lapathifolium* L. tohum ve yaprakları iltihaplı yaraların tedavisinde; *Juniperus oxycedrus* L. subsp. *oxycedrus* k6k, g6vde ve dallarından elde edilen katran deri hastalıklarının tedavisinde kullanılır (Tablo 1).

Farklı bitkiler aynı hastalığı tedavi etmek amacıyla kullanılmaktadır. Örneğin; diyabet tedavisinde, *Ammi visnaga* (L.) Lam., *Hedera helix* L. ve *Rhus coriaria* L.; hemoroid tedavisinde *Teucrium chamaedrys* L. subsp. *chamaedrys* ve *Verbascum speciosum* Schrad. kullanılmaktadır (Tablo 1).

Uzun ve ark. (2004) Sakarya ili genelinde yaptığı çalışmada Sapanca ilçesine ait 33 takson; Koyuncu ve ark. (2009) Geyve ilçesinde yaptığı çalışmada 84 takson; (41 tanesi tıbbi olarak kullanılıyor); Sağıroğlu ve ark. (2012) Karasu ilçesinde yaptıkları çalışmada 61 takson; fakat bizim Sapanca genelinde yaptığımız bu çalışmada 90 tıbbi kullanımı olan takson tespit edilmiştir. Sapanca'da tıbbi bitki kullanımının diğer ilçelere göre daha fazla olmasının sebebi ilçede farklı k6lt6rden birçok insanın bulunmasıyla aşıklanabilir. Farklı k6lt6rler farklı kullanım şekilleri geliştiren bitkileri farklı tıbbi ç6z6mler için kullanmışlardır.

Laurus nobilis (Defne), *Cerasus avium* (Kiraz) ve *Urtica dioica* subsp. *dioica* (Isırgan) bitkileri Uzun ve ark. (2004) (Sapanca), Koyuncu ve ark. (2009) (Geyve), Sağıroğlu ve ark. (2012) (şile-Karasu) ve bizim bu çalışmamızda (İkramiye Vadisi) ortak olarak kullanılan bitkilerdir. Fakat her b6lgede bitkilerin farklı kullanımlarının olduğu gözlenmiştir. *Laurus nobilis* (Defne) bitkisi İkraniye ve Sapanca'da bronşit ve balgam s6kt6rmede kullanılırken; Geyve'de kalp hastalıklarında Karasu'da ise jinekolojik mantar hastalıklarında kullanılmaktadır. *Cerasus avium* (Kiraz) İkraniye ve Sapanca'da ödem attırmada kullanılırken; Geyve 'de siroz hastalığında Karasu'da ise b6brek hastalıklarında kullanılmaktadır. Ayrıca kiraz İkraniye'de ateş d6ř6rmede ve anemide de

kullanılmaktadır. *Urtica dioica* subsp. *dioica* (Isırgan) İkramiye 'de kan temizleme, iştah açma, diyabet ve ağrı kesmede; Sapanca'da obezite kanser ve prostatta; Geyve 'de kanser, idrar yolu iltihabı, akciğer hastalıkları, solunum yolu enfeksiyonları ve depresyonda; Karasu'da ise kan dolaşımı, diyabet, hücre yenilenmesi ve romatizmada kullanılmaktadır. Görüldüğü üzere en fazla farklı kullanım *Urtica dioica* subsp. *dioica* (Isırgan) bitkisindedir. *Urtica dioica* subsp. *dioica* (Isırgan) bitkisinin ülkemizin farklı yörelerinde yapılan birçok çalışmada çok farklı kullanımının olduğu görülmektedir. Örneğin; obezite, genital hastalıklar, hemoroid, mide

hastalıklarında kullanılmaktadır [14] [15]. Bunun yanında İkramiye ve Sapanca ilçelerindeki tıbbi kullanımlar diğer ilçelere oranla birbirine daha çok benzemektedir. Bu durum bu iki bölgenin diğerlerine göre daha yakın olmalarıyla açıklanabilir.

Yapılan bu çalışma ile bölgenin etnobotanik yapısı araştırılarak ülkemizin etnobotanik zenginliğine ve konuyla ilgili olarak yapılacak çalışmalara katkıda bulunulacağı düşünösesindeyiz.

Tablo 1. Araştırma alanında bulunan tıbbi bitkiler (Medicinal plants in research area)

Bilimsel Adı (Familyası)	Toplayıcı Numarası	Yöresel Adı	Türkçe Adı	Kullanılan Kısım	Hazırlanışı	Kullanımı	Etkisi
<i>Rhus coriaria</i> L. (Anacardiaceae)	M. Turna 1471-1476	Somak, Sumak	Sumak	Çiçek Yaprak	Dekoksiyon	Günde bir çay bardağı içilir	Diyabet
<i>Ammi visnaga</i> (L.) Lam. (Apiaceae)	M. Turna 1373	Dişotu	Hıltan	Tohum	İnfüzyon Dekoksiyon	Günde 2-3 bardak içilir	Öksürük kesici Ateş düşürücü
<i>Eryngium campestre</i> L. var. <i>virens</i> Link (Apiaceae)	M. Turna 1290	Boğa dikenli	Yer kestanesi	Toprak üstü kısımlar Kök	İnfüzyon Dekoksiyon	Günde 2 bardak içilir Çay olarak tüketilir	Öksürük kesici Böbrek hastalıkları Prostat bezi iltihabı Balgam söktürücü
<i>Torilis arvensis</i> (Huds.) Link subsp. <i>arvensis</i> (Apiaceae)	M. Turna 1085, 1294	Derecikotu	Dercikotu	Toprak üstü kısımlar	Lapa	Haricen, ağrı olan yere sürülür	Karın ağrısı
<i>Hedera helix</i> L. (Araliaceae)	M. Turna 1397	Sarmaşık	Duvar sarmaşığı	Yaprak	Dekoksiyon	Mantar olan yerlere kaynar su ile masaj yapılır	Deri mantarı
<i>Bellis perennis</i> L. (Asteraceae)	M. Turna 1106	Beyaz papatya	Koyungözü	Kapitulum	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Soğuk algınlığı Sakinleştirici
<i>Cichorium intybus</i> L. (Asteraceae)	M. Turna 1077, 1272, 1273	Hindiba	Hindiba	Toprak üstü kısımlar	Dekoksiyon	Çay olarak tüketilir	Egzama Diyabet

<i>Inula viscosa</i> L. (Asteraceae)	M. Turna 1365	Yünlü otu	Sümenit	Sürgün	Öğütölmüş ve kavrulmuş	Ağrı olan yere sarılır	Eklem ağrısı
<i>Petasites hybridus</i> (L.) Gaertner (Asteraceae)	M. Turna 1463	Kabakulak otu	Kabalak	Yapraklar	Dekoksiyon	Haricen kullanılır	Ağrı kesici Kabakulak
<i>Scolymus hispanicus</i> L. subsp. <i>hispanicus</i> (Asteraceae)	M. Turna 1276	Altın diken	Şevketi bostan	Tüm bitki	İnfüzyon	Günde 1-2 bardak içilir	Taş düşürücü İştah açıcı İdrar söktürücü
<i>Senecio vulgaris</i> L. (Asteraceae)	M. Turna 1390	Sarı papatya	Taşakçilotu	Kök	Dekoksiyon	Kaynamış su ile hastalıklı deri ovulur	Egzama
<i>Sonchus asper</i> (L.) Hill subsp. <i>glaucescens</i> (Jordon) Ball (Asteraceae)	M. Turna 1169	Sütlen	Gevirtlek	Yaprak	Dekoksiyon	Çay olarak tüketilir	Kanser
<i>Tanacetum parthenium</i> (L.) Schultz Bip. (Asteraceae)	M. Turna 1524	Pire otu	Beyaz papatya	Kapitulumu	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Soğuk algınlığı
<i>Tussilago farfara</i> L. (Asteraceae)	M. Turna 1104	Öksürük otu	Öksürükotu	Çiçek Yaprak	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Öksürük Akciğer hastalıkları Balgam söktürücü Hazımsızlık
<i>Trachystemon orientalis</i> (L.) G. Don (Boraginaceae)	M. Turna 1096	Kaldırık	Galdırık	Kök, Rizom	Ezme	Kök ezilerek süt ile karıştırılır ve ağrıyan bölgeye sürülür	Romatizma
<i>Calepina irregularis</i> (Asso) Thellung (Brassicaceae)	M. Turna 1387	Yaban hardalı	Bostanotu	Yaprak	Dekoksiyon	Haşlanmış yapraklar salata olarak yenir	Mide ağrısı
<i>Capsella bursa- pastoris</i> L. (Brassicaceae)	M. Turna 1109	Çoban çantası	Çoban çantası	Toprak üstü kısımlar	Merhem	Günde bir kez uygulanır	Antihemorajik
<i>Sambucus ebulus</i> L. (Caprifoliaceae)	M. Turna 1510	Lor, lüver	Mürver otu	Meyve	Taze meyve	Sabah bir avuç meyve yutulur	Mide ağrısı
<i>Sambucus nigra</i> L. (Caprifoliaceae)	M. Turna 1307	Lor, lüver	Ağaç mürver	Yaprak	Zeytinyağın da bekletilir	Haricen kullanılır	Güneş yanığı

<i>Cistus creticus</i> L. (Cistaceae)	M. Turna 1081, 1266	Bodur pınar	Laden	Yaprak	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Sakinleştiric i Balgam söktürücü Antibiyotik
<i>Cistus salviifolius</i> L. (Cistaceae)	M. Sağıroğ lu 3094	Laden otu	Kartli	Yaprak	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Uyarıcı Balgam söktürücü
<i>Cornus sanguinea</i> L. subsp. <i>australis</i> (C. A. Meyer) Jáv (Cornaceae)	M. Turna 1028, 1126	Yabani kızılıcık	Kan siğiren	Dal Gövde kabuğu	Dekoksasyon	Çay olarak tüketilir	Damar daraltıcı
<i>Corylus avellana</i> L. var. <i>pontica</i> (C. Koch) Winkler (Corylaceae)	M. Turna 1131	Fındık	Fındık	Yaprak Tohum	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir Taze olarak tüketilir	İdrar söktürücü İştah açıcı Böbrek hastalıkları Kolesterol
<i>Sedum pallidum</i> Bieb. var. <i>pallidum</i> (Crassulaceae)	M. Turna 1207	Kedi memesi	Koyun örmece	Yaprak	Lapa	Haricen yara üzerine sürülür	Yara iyileştirici
<i>Cupressus sempervirens</i> L. (Cupressaceae)	M. Turna 1526	Servi	Servi	Taze kozalak	Dekoksasyon	Günde 1-2 su bardağı ılık yada soğuk olarak içilir	Öksürük
<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i> (Cupressaceae)	M. Turna 1529	Katran ardıcı	Katran ardıcı	Kök Gövde Dal	Odun yakılarak katran elde edilir	Katran haricen deri yüzeyine sürülür	Egzama Uyuz Sedef hastalığı Saçkıran Sivilce tedavisi
<i>Diospyros kaki</i> L. fil. (Ebenaceae)	M. Turna 1552	Trabzon hurması	Trabzon hurması	Dal Gövde odunları	Dekoksasyon	Günde 1-2 bardak içilir	Göz ağrısı Göz yaşarması Taş düşürücü
<i>Equisetum arvense</i> L. (Equisetaceae)	M. Turna 1180, 1202, 1401	Atkuyruğu	Atkuyruğu	Toprak üstü kısımlar	İnfüzyon	Yemeklerd en önce bir çay bardağı içilir	Böbrek hastalıkları Prostat hastalıkları Kan dolaşımı bozuklukları
<i>Equisetum telmateia</i> Ehrh. (Equisetaceae)	M. Turna 1402	Atkuyruğu	Deredoruk	Toprak üstü kısımlar	Dekoksasyon	Günde üç defa çay olarak tüketilir	Romatizma İdrar söktürücü Taş düşürücü Balgam söktürücü

							Saç güçlendirici Tırnak güçlendirici
<i>Genista tinctoria</i> L. (Fabaceae)	M. Turna 1499	Boyar çalı	Boyacı katırtırnağı	Çiçekler	İnfüzyon	Günde 2-3 bardak içilir	Obezite Kalp kuvvetlendirici Kan temizleyici
<i>Trifolium resupinatum</i> L. var. <i>resupinatum</i> Rouy & Fouc. (Fabaceae)	M. Turna 1155	Yonca	Anadolu üçgülu	Toprak üstü kısımlar	Dekoksasyon	Kahvaltıda n önce bir çay bardağı içilir	Kabızlık
<i>Robinia pseudoacacia</i> L. (Fabaceae)	M. Turna 1128	Yalancı akasya	Yalancı akasya	Çiçekler Yapraklar	Dekoksasyon	Günde iki kez yarım bardak içilir.	Mide rahatsızlıkları Sakinleştirici Safra artırıcı Nefes darlığı Astım
<i>Castanea sativa</i> Miller (Fagaceae)	M. Turna 1130, 1474	Kestane	Kestane	Yaprak	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Tansiyon düşürücü Boğmaca Bronşit Ateş düşürücü Ağrı kesici
<i>Centaurium erythraea</i> Rafn subsp. <i>erythraea</i> (Gentianaceae)	M. Turna 1296	Kırmızı kantaron	Kırmızı kantaron	Toprak üstü kısımlar	Suda bekletme	Bir çay kaşığı içilir	Kurt düşürücü
<i>Hypericum cerastoides</i> (Spach) Robson (Guttiferae)	M. Sağıroğlu 3048	Kantaron Küçük kantaron	Küçük kantaron	Toprak üstü kısımlar	Dekoksasyon	Üç gün boyunca her sabah içilir	İshal
<i>Hypericum montbertii</i> Spach (Guttiferae)	M. Turna 1042, 1459	Mayasıl otu	Çay kantaronu	Toprak üstü kısımlar	Dekoksasyon	Üç gün boyunca şisede bekletildikten sonra kullanılır	Egzama
<i>Hypericum perforatum</i> L. subsp. <i>perforatum</i> (Guttiferae)	M. Turna 1523	Sarı kantaron	Kantaron	Toprak üstü kısımlar Çiçekler	İnfüzyon Dekoksasyon Zeytinyağı içinde 1-2 gün bekletilir	Günde bir su bardağı içilir Yara üzerine sürülür İki günde bir içilir	Kanser İdrar söktürücü Böbrek hastalıkları Yara iyileştirici Mide ağrısı Ülser
<i>Juglans regia</i> L. (Juglandaceae)	M. Turna 1218	Ceviz	Ceviz	Yaprak Meyve	İnfüzyon Taze	Çay olarak tüketilir	Vitiligo Kalp hastalıkları

						Taze olarak yenir	Mantar hastalıkları Egzama Kas gevşetici
<i>Clinopodium graveolens</i> subsp. <i>graveolens</i> (M.Bieb.) Kuntze (Lamiaceae)	M. Sağıroğlu 3085	Yabani fesleğen	Filiskin	Tüm bitki	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Soğuk algnlığı
<i>Clinopodium vulgare</i> L. subsp. <i>vulgare</i> (Lamiaceae)	M. Turna 1073, 1280, 1329	Yabani ballıbaba	Yabani fesleğen	Toprak üstü kısımlar	Dekoksiyon	Haricen ağrı üzerine uygulanır	Karın ağrısı
<i>Lamium purpureum</i> L. var. <i>purpureum</i> (Lamiaceae)	M. Turna 1116	Ballıbaba	Ballıbaba	Tüm bitki	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Prostat ağrıları
<i>Mentha longifolia</i> (L.) Hudson subsp. <i>typhoides</i> (Briq.) Harley var. <i>typhoides</i> (Lamiaceae)	M. Turna 1086, 1288	Nane otu Dere nanesi	Dere nanesi	Yaprak	İnfüzyon Haricen	Çay olarak tüketilir Deri üzerine sarılarak	Taş düşürücü Yara iyileştirici Romatizma
<i>Mentha pulegium</i> L. (Lamiaceae)	M. Turna 1078	Yabani nane	Yarpuz	Tüm bitki	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Soğuk algnlığı Mide ağrısı
<i>Mentha spicata</i> L. subsp. <i>spicata</i> (Lamiaceae)	M. Turna 1507	Nane	Eşek nanesi	Yaprak	Dekoksiyon	Çay olarak tüketilir Çiğnenir	Mide bulantısı Diş ağrısı Ağız kokusu
<i>Mentha spicata</i> L. subsp. <i>condensata</i> (Briq.) Greuter & Burdet (Lamiaceae)	M. Turna 1353	Yabani nane	Kıvrıcık nane	Tüm bitki	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Solunum hastalıkları
<i>Origanum vulgare</i> L. subsp. <i>hirtum</i> (Link) Ietswaart (Lamiaceae)	M. Turna 1345	Kekik	Kara mercan	Yaprak Çiçek	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Diyabet
<i>Salvia virgata</i> Jacq. (Lamiaceae)	M. Turna 1383	Adaçayı	Fatmana otu	Yaprak	İnfüzyon	Gargara yapılır	Boğaz ağrıları
<i>Stachys annua</i> (L.) L. subsp. <i>annua</i> var. <i>annua</i> (Lamiaceae)	M. Turna 1473	Dağ çayı	Hacıosman otu	Toprak üstü kısımlar	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Uykusuzluk Kadın hastalıkları
<i>Stachys byzantina</i> C.Koch (Lamiaceae)	M. Turna 1465	Eşek otu	Boz karabaş	Toprak üstü kısımlar	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Soğuk algnlığı

<i>Teucrium chamaedrys</i> L. subsp. <i>chamaedrys</i> (Lamiaceae)	M. Turna 1277a	K6c6k yavşan	Kısamahmut	Toprak 6st6 kısımlar	İnf6zyon	Çay olarak t6ketilir	Hemoroid
<i>Laurus nobilis</i> L. (Lauraceae)	M. Turna 1449	Defne	Defne	Yaprak	İnf6zyon	Çay olarak t6ketilir	Bronşit Balgam s6kt6r6c6
<i>Smilax excelsa</i> L. (Liliaceae)	M. Turna 1103, 1430	Gıcırdak dikenli	Dikenucu	Genç s6rg6n	Dekoksiyon	Çay olarak t6ketilir	Kanser
<i>Alcea biennis</i> Winterl (Malvaceae)	M. Turna 1511	Hatmi çiçeği	Fatmaana g6l6	Çiçekler	İnf6zyon	Çay olarak t6ketilir	Bronşit Astım Ateş d6ş6r6c6 Balgam s6kt6r6c6
<i>Malva neglecta</i> Wallr. (Malvaceae)	M. Turna 1543	Ebeg6meci Deve tabanı	Çoban ç6reği	Yapraklı dal Çiçek	Dekoksiyon İnf6zyon	Çay olarak t6ketilir G6nde 1-2 su bardağı içilir	Mayasıl Nezle
<i>Malva sylvestris</i> L. (Malvaceae)	M. Turna 1505	Ebeg6meci Deve tabanı	Ebeg6meci	Yaprak Çiçek	İnf6zyon Dekoksiyon	Yemeklerd en 6nce bir çay bardağı içilir	Nefes darlığı Ağrı kesici Balgam s6kt6r6c6 Boğmaca Astım
<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i> (Moraceae)	M. Turna 1219	İncir	İncir	Yaprak Meyve	Dekoksiyon	G6nde 2-3 bardak içilir Taze olarak yenir	Sakinleştirici Ağrı kesici Sindirimi rahatlatıcı Nefes darlığı Kuvvet verici
<i>Morus alba</i> L. (Moraceae)	M. Turna 1525	Beyaz dut	Akdut	Yaprak	İnf6zyon	Çay olarak t6ketilir	Astım Bronşit
<i>Chelidonium majus</i> L. (Papaveraceae)	M. Turna 1147	Temre otu	Kırlangıç otu	Toprak 6st6 kısımlar Lateks	İnf6zyon	Çay olarak t6ketilir Haricen yara 6zerine s6r6l6r	İdrar s6kt6r6c6 Yara iyileştirici Egzama
<i>Papaver rhoeas</i> L. (Papaveraceae)	M. Turna 1185, 1464	Gelincik	Gelincik	Çiçek	İnf6zyon	G6nde 2-3 bardak içilir	Sakinleştirici 6ks6r6k kesici Balgam s6kt6r6c6 Ağrı kesici
<i>Phytolacca americana</i> L. (Phytolaccaceae)	M. Turna 1271	Boyar otu	Şekerciboyası	Meyve Yaprak	Haricen	Ağrılı b6lgeler sarılır	Romatizma

<i>Pinus sylvestris</i> L. var. <i>hamata</i> Steven (Pinaceae)	M. Turna 1102, 1301	Sarıçam	Sarıçam	Tomur- uk	İnfüzyon Dekoksiyon	Günde bir bardak içilir	Balgam s6ktürücü İdrar s6ktürücü Soğuk algnlığı Solunum yolu hastalıkları
<i>Platanus orientalis</i> L. (Platanaceae)	M. Turna 1197	Çınar	Çınar	Meyve	İnfüzyon	Ilık ya da soğuk olarak günde 1-2 su bardağı içilir	Prostat ağrılarını
<i>Plantago major</i> L. subsp. <i>major</i> (Plantaginaceae)	M. Turna 1518	Damarotu Sinirotu	Sinirotu	Yaprak	Dekoksiyon İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Mide ağrısı Bağırsak hastalıkları
<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers. var. <i>dactylon</i> (Poaceae)	M. Turna 1537	Ayrıkotu	K6pekdişi	Tüm bitki Toprak üstü kısımlar	Dekoksiyon Lapa	Aç karna çay olarak tüketilir Haricen kullanılır	Diyabet Astım Bronşit Balgam s6ktürücü Ağrı kesici
<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. ex Steudel (Poaceae)	M. Turna 1533	Kamış	Kamış	Rizom	Dekoksiyon	Günde 2-3 bardak içilir	Kan temizleyici İdrar yolu enfeksiyonla rı Romatizma Balgam s6ktürücü
<i>Polygonum lapathifolium</i> L. (Polygonaceae)	M. Turna 1364	Balaza	Tırşon	Tohum Yaprak	Haricen kullanılır	Isıtılır ve yara üzerine konur	İltihaplı yara tedavisinde
<i>Cyclamen coum</i> Miller var. <i>coum</i> (Primulaceae)	M. Turna 1101	Domuz elması	Yersomunu	Çiçek Yaprak	Haricen kullanılır	Çiçek ve yaprak ezilir, iltihaplı yere haricen sürülür.	Eklem iltihabı
<i>Ranunculus constantinopolita nus</i> (DC.) d' Urv. (Ranunculaceae)	M. Turna 1441	Düğün çiçeği	Kağıthane çiçeği	Çiçek	Haricen kullanılır	Çiçekler ezilir, ağrıyan yere haricen sürülür.	Ağrı kesici
<i>Paliurus spina- christi</i> Miller (Rhamnaceae)	M. Turna 1265	Karaçalı	Karaçalı	Tohum Yaprak	Dekoksiyon İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	İdrar s6ktürücü Öksürük kesici Egzama

<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench (Rosaceae)	M. Turna 1129	Kiraz	Kiraz	Meyve sapı Gövde Dal	Dekoksiyon İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Ödem atıcı Anemi Ateş düşürücü
<i>Cydonia oblonga</i> Miller (Rosaceae)	M. Turna 1420	Ayva	Ayva	Yapraklar Olgun tohumlar	Dekoksiyon İnfüzyon	Çay olarak tüketilir Gargara yapılır	Ateş düşürücü Balgam söktürücü Boğaz enfeksiyonu
<i>Fragaria vesca</i> L. (Rosaceae)	M. Turna 1179	Çilek	Dağçileği	Yaprak	İnfüzyon	Yemeklerden önce bir bardak içilir	Kalp çarpıntılarının karşı rahatlama hissi Rahim kaslarını kuvvetlendirici
<i>Laurocerasus officinalis</i> Roemer (Rosaceae)	M. Turna 1121, 1246	Karayemiş, Taflan	Karayemiş	Yaprak	İnfüzyon	Çay olarak içilir	Kas kramplara karşı ağrı kesici
<i>Mespilus germanica</i> L. (Rosaceae)	M. Turna 1442	Muşmula, Döngel	Muşmula	Gövde kabuğu	Dekoksiyon	Günde 1-2 bardak, soğuk olarak içilir	Öksürük
<i>Prunus divaricata</i> Ledeb. subsp. <i>divaricata</i> (Rosaceae)	M. Turna 1015	Yaban eriği	Yunus eriği	Meyve	Taze veya kurutulmuş	Meyve olarak tüketilir	Sindirimi kolaylaştırıcı
<i>Prunus domestica</i> L. (Rosaceae)	M. Turna 1501	Kültür eriği	Erik	Meyve	Taze veya kurutulmuş	Meyve olarak tüketilir	İdrar söktürücü Antioksidan Ateş düşürücü
<i>Prunus spinosa</i> L. (Rosaceae)	M. Turna 1398	Çakal eriği	Çakal eriği	Meyve Çiçek	İnfüzyon	Yemeklerden önce bir çay bardağı içilir	Kan temizleyici Kabızlık Kurt düşürücü İdrar artırıcı Obezite Romatizma
<i>Pyracantha coccinea</i> Roemer (Rosaceae)	M. Turna 1113	Ateş dikenini	Ateş dikenini	Kök	Dekoksiyon	Günde bir su bardağı, soğuk olarak içilir	Taş düşürücü
<i>Pyrus communis</i> L. subsp. <i>communis</i> (Rosaceae)	M. Turna 1452	Armut	Bey armudu	Meyve	Pekmez	Sabah ve akşam bir çay kaşığı tüketilir	Kabızlık
<i>Rosa canina</i> L. (Rosaceae)	M. Turna 1024,	Kuşburnu	Kuşburnu	Meyve	Dekoksiyon	Çay olarak tüketilir	Astım Bronşit

	1132, 1208, 1458						
<i>Rubus caesius</i> L. (Rosaceae)	M. Turna 1080	Böğürtlen	Büküzümü	Yaprak	İnfüzyon Dekoksiyon	Çay olarak tüketilir	Kabızlık Yüksek tansiyon Öksürük kesici
<i>Rubus canescens</i> DC. var. <i>canescens</i> (Rosaceae)	M. Turna 1250, 1454	Böğürtlen, Diken, Karamuk	Çobanköste đi	Kök	Dekoksiyon	Haftada 2- 3 kez kaynamış su ile duş alınır	Vücut yaraları Kaşıntılar
<i>Verbascum speciosum</i> Schrader (Scrophulariaceae)	M. Turna 1045	Sığır kuyruğu, Kabalak	Zelve	Kök	Hap	Küçük kök parçaları günde üç kez yutulur	Hemoroid
<i>Veronica persica</i> Poiret (Scrophulariaceae)	M. Turna 1108, 1389	Mine çiçeği	Cırcamuk	Toprak üstü kısımlar	Dekoksiyon	Çay olarak tüketilir	Bademcik iltihabı
<i>Solanum decepiens</i> Opiz. (Solanaceae)	M. Turna 1330, 1334	Köpeküzü mü	Eceavlusu	Çiçekli dallar	İnfüzyon	Günde 2-3 bardak içilir	İdrar söktürücü Kronik bronşit Soğuk algınlığı Kas gevşetici
<i>Tilia tomentosa</i> Moench, Verz. (Tiliaceae)	M. Turna 1220	Ihlamur	Gümüşi ihlamur	Çiçek	İnfüzyon	Çay olarak tüketilir	Sakinleştiric i Solunum yolu enfeksiyonla rı
<i>Ulmus minor</i> Mill. (Ulmaceae)	M. Turna 1075, 1433	Karaağaç	Ova karaağacı	Gövde kabuğu	Merhem	Kurutana kadar uygulanır	Vücuttaki çibanlar
<i>Urtica dioica</i> L. subsp. <i>dioica</i> (Urticaceae)	M. Turna 1057	Isırgan	Isırgan	Yaprak	İnfüzyon	Günde 1 bardak içilir	Kan temizleyici İştah açıcı Diyabet Ağrı kesici
<i>Viola gracilis</i> Sith. & Sm. (Violaceae)	M. Turna 1426	Menekşe	Kır menekşesi	Çiçek	Lapa	Haricen kullanılır	Yara Yanık
<i>Vitis vinifera</i> L. (Vitaceae)	M. Turna 1542	Üzüm	Asma	Meyve	Taze İnfüzyon	Meyve olarak tüketilir Çay olarak tüketilir	Kanser Anemi

KAYNAKÇA (REFERENCES)

- [1] N. Farnsworth, O. Akerev ve A. Bingel, «The Bulletin of WHO,» no. 63, pp. 9865-9871, 1985.
- [2] G. Penso, «Index Plantarum Medicinalium Totius Mundi Eorumque Synonymorum,» Milano, 1983.
- [3] E. Faydaoğlu ve M. S. S6r6c6oğlu, «Geçmisten G6n6m6ze Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Kullanılması ve Ekonomik 6nemi,» Kastamonu 6ni., Orman Fak6ltesi Dergisi, cilt 1, no. 11, pp. 52-67, 2011.
- [4] [Çevrimiçi]. Available: <https://tr.wikipedia.org/>. [Erişildi: 30 10 2013].
- [5] [Çevrimiçi]. Available: <http://www.earth.google.com>. [Erişildi: 8 12 2013].
- [6] Sakarya Tarım İl M6d6rl6đ6, «Sakarya Tarım Master Planı,» 2002.
- [7] E. Uzun, G. Sariyar, A. Adersen, B. Karakoc, G. 6t6k, E. Oktayoğlu ve S. Pirildar, «Traditional medicine in Sakarya province (Turkey) and antimicrobial activities of selected species,» Journal of Ethnopharmacology , cilt 95, pp. 287-296, 2004.
- [8] O. Koyuncu, 6. K. Yaylacı ve S. Tokur, «Geyve (Sakarya) ve Çevresinin Etnobotanik Açıdan İncelenmesi,» OT Sistemantik Botanik Dergisi, cilt 16, no. 1, pp. 123-142, 2009.
- [9] M. Sağıroğlu, E. Olgaç, B. Ert6rk ve M. Turna, «An ethnobotanical survey from şile (İstanbul) and Karasu (Sakarya),» OT Sistemantik Botanik Dergisi, cilt 19, no. 2, pp. 93-104, 2012.
- [10] P. H. Davis, Flora of Turkey and East Aegean Islands Vol: 1-9, Edinburgh: Edinburgh Univ. Press., 1965-1985, pp. Vol. 1-9.
- [11] P. H. Davis, R. R. Mill ve K. Tan, Flora of Turkey and East Aegean Islands Vol: 10, Edinburgh: Edinburgh Univ. Press., 1988, p. Vol.10.
- [12] A. G6ner, N. 6zhatay, T. Ekim ve K. H. C. Başer, Flora of Turkey and East Aegean Islands Vol: 11, Edinburgh: Edinburgh Univ. Press., 2000, p. Vol. 11..
- [13] A. G6ner, S. Aslan, T. Ekim, M. Vural ve M. T. Babaç, T6rkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler), İstanbul: ANG Vakfı/Nezahat G6kyiğit Botanik Bahçesi, 2012.
- [14] U. Çakılci6đlu, S. Khatun, İ. T6rkoğlu ve S. Hayta, «Ethnopharmacological survey of medicinal plants in Maden (Elazig-Turkey),» Journal of Ethnopharmacology, cilt 137, no. 1, p. 469-486, 2011.
- [15] M. Sağıroğlu, S. Dalgıç ve S. Toksoy, «Medicinal Plants Used in Dalaman (Muğla, Turkey),» Journal of Medicinal Plant Research, cilt 7, no. 28, pp. 2053-2066, 2013.